

UNIEK & BIJZONDER

Gedachten in een doosje, een museum vol naakte mannen, een geschilderde zee van tweeduizend rozenblaadjes, de geheime voorliefde van Warhol, India belichaamd in tweehonderdvijftig meesterwerken, uit wandelen met de lijn volgens Klee en deiningen, te bekijken, te beleven en om over na te denken. En vergeet niet te genieten.

KIJKKASTJES VAN CORNELL

Vijf elkaar vreemde voorwerpen in een doosje doen en dan voor altijd bewaren. Zo zou je de sprookjesachtige kijkkastjes van Joseph Cornell mooi kunnen omschrijven. De Amerikaan Cornell (1903-1972) was een teruggetrokken, wat vogelverschrikkerachtige kunstenaar die in Queens, New York samenwoonde met zijn verarmde moeder en zijn gehandicapte, jongere broer. De armoede achtervolgde Cornell zijn leven lang. Hij kocht zijn materiaal: voorwerpen en plaatjesboeken in uitdragerijen. Daarmee maakte hij zijn assemblages, schijnbaar willekeurige combinaties van verschillende materialen en technieken. Cornell was weliswaar enige jaren op de kunstacademie geweest – en verliet deze vroegtijdig – maar had deze knip-, knutsel- en plaktechniek zelf ontwikkeld. Hij herkende zich in de Franse surrealisten die hun beeldende of literaire werk lieten ontstaan door hun intuïtie en onderbewustzijn te volgen. De vroege collages met 19de-eeuwse gravures van Max Ernst met de dichter Paul Éluard stimuleerden Cornell tot zijn eerste werkstukken. Hij werkte toen als handelsreiziger in textiel. Buiten werktijd maakte hij zijn kastjes in de kelder, buiten het zicht van zijn dominante moeder.

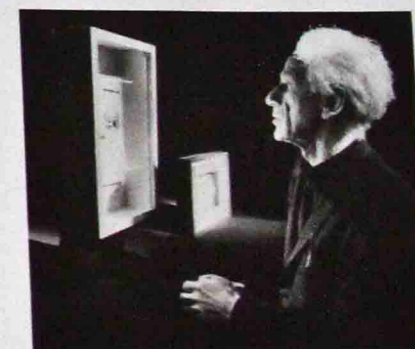
Welbeschouwd zijn Cornells kijkkastjes, eigenlijk 20ste-eeuwse miniatuurversies van de eerste musea: de 17de-eeuwse wonderkamers. Zo combineerde hij oude balletjes, gebroken pijpjes of glaasjes, met verbleekte landkaarten, afbeeldingen van exotische vogels of portretten

van filmsterren of schoonheden uit de kunst. Ondanks – of dankzij – zijn afwijkende werk werd Cornell in 1932 door de galeriehouder Julie Levy opgepikt. Vier jaar erna exposeerde hij in het Museum of Modern Art te midden van andere 'fantastische' Dada- en surrealistische kunstenaars zijn nederige 'zeepbellendoosje'. En hij vestigde daarmee zijn naam.

Ondanks contacten met geestverwanten bleef Cornell op zichzelf. Hij zou nooit trouwen en adoreerde onbereikbare filmsterren als Lauren Bacall. Ook ging hij zelf films maken. Hij monteerde daarvoor een bestaande film tot een eigen suggestieve avonturenfilm: *Rose Hobart*, geïnspireerd door de ongerijmde logica in de korte films van de Spaanse surrealisten Dalí en Buñuel: *Un Chien Andalou* en *l'Age d'Or* (1933). Omdat Cornells werk bij Amerikaanse musea en particuliere verzamelaars belandde, is het vrijwel nergens in Europa te zien. De expositie *Joseph Cornell and the Surrealists in New York* in Lyon, waarin men hem plaatst naast Dalí, Ernst en Man Ray, is daarom echt uniek.

Musée des Beaux Arts • Lyon
t/m 10 februari
www.mba-lyon.fr »

< Joseph Cornell (1903-1972), *The Hotel Eden*, 1945, coll. National Gallery of Canada, Ottawa
Untitled (Medici Princess), 1950-1952, privécoll. Chicago
Untitled (Pharmacy), 1943, Collection Duchamp, Parijs
Parachute Girl, ca. 1935, Collection Bergman, Chicago

Object (Roses des Vents), 1942-1953, coll. MoMA, NY